

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

Administratie Humanistische Luisterkring, Oudegracht 152, Utrecht. Tel. (030) 10163
Postgiro 58. Abonnementsprijs f 5,50 per jaar. Buitenland f 7,- per jaar, voor
België f 6,-. Losse nummers f 0,25. Verschijnt wekelijks.

„VADER NAM ALTIJD HET LEKKERSTE...”

„... Nog zie ik die dikke plakken kaas voor me, terwijl wij werden afgescheept met een vliertje, waar je doorheen kon kijken.” De man die op bittere toon deze woorden sprak, heeft het als volwassene niet veel beter gekregen. Zijn boterham kan hij nu behoorlijk beleggen; maar hij heeft tegenslag zowel in z'n beroep als in z'n gezin, eigenlijk ligt hij overhoop met heel 't bestaan. Lastig is hij in de omgang, en toch — bij dat verhaal over z'n vader en die kaas, zag ik hem opeens als kind aan tafel zitten: Machteloos, tekort gedaan als mens die ook wil leven, al ben je dan nog maar klein.

Deze ontmoeting, vond vele jaren geleden plaats in een ander verband dan het adres waarover ik nu ga spreken. Want hetgeen op dat adres zelf omgaat, staat onder geheimhouding. Het zijn moeilijkheden van heel uiteenlopende aard, die daar worden opgevangen; en tot moeilijkheden beperkt men zich niet.

Dat is te illustreren aan een tweede voorval, eveneens uit de huiselijke sfeer. Een logé, aan wie door de gastvrouw het beste stukje vlees werd aangeboden, antwoordde: „Dat is me nog niet vaak overkomen. Vroeger thuis kregen m'n ouders dat, en wij geven het nu aan onze kinderen. Zo kom je er zelf eigenlijk nooit aan te pas.” U hoort het verschil? Een soortgelijke jeugdervaring, maar deze vrouw heeft er voor haar kinderen iets beters van gemaakt. Ze vertegenwoordigt een stukje vooruitgang in de opvoeding. Wel zinspeelt ze op de offers, die elke vooruitgang kost, maar bij haar is de humor sterker dan de klacht.

Ook bij ontmoetingen als deze zullen wij medewerkers van bovenbedoeld adres, de oren spitsen. De logé gaf blijk van inzicht en geestelijke creativiteit en zulke mensen zijn dringend nodig om weer anderen te helpen. Relaties van dit gehalte zoeken wij overal in Nederland, en daarbuiten. Want men kan vandaag zijn denken niet meer beperken tussen Den Helder en Maastricht. Een jonge man had in de krant die foto gezien van een keurige openbare wasgelegenheden in Amerika: „alleen voor blanken”; en daar-

naast een onooglijk fonteintje: „voor kleurlingen”. De vernedering van negers heeft wel gruwelijker vormen aangenomen, maar juist deze schijnbare kleinigheid uit het alledaagse leven werd voor onze vriend een beslissende stoot: „Wat kan ik doen, ik heb altijd in m'n eigen kringetje geleefd. De politiek daar kun je toch niet bij; welke partij, welke godsdienst heeft nu 't meest gelijk. Hoe krijg ik een greep op dit alles, waar is een handvat?”

Daar komen we met een idealistisch praatje niet vanaf. Deze man moet de weg gewezen worden naar begrijpelijke en ruimdenkende voorlichting op politiek en geestelijk gebied. Weer een ander heeft contact nodig met mensen uit het bedrijfsleven, of de hulp van maatschappelijk werk, van kinderbescherming of psychiatrie. „Praktisch Humanisme” wordt onze dienst wel eens genoemd. Praktisch, doeltreffend ter beschikking staan voor ieder die zich tot u wendt — hoe zou dat kunnen vandaag de dag, zonder samenwerking met deskundigen op elk terrein?

Maar daarmee is het voornaamste nog niet gezegd. Temidden van de vele specialisten en instanties kan iemand het spoor bijster raken, meer dan ooit. Waar is de eenheid van dit alles, waar is het hart, waar vind ik — een mens? Welnu, om een antwoord op deze vraag is het ons vooral te doen. Daarom heeft ons adres geen loketten; het is zelfs niet één adres, maar verspreid over steden en dorpen. Daar vindt u ter plaatse een gewone man die zijn brood verdient in de maatschappij,

personalia

P. N. KRUYSWIJK. Geboren 1922, studeerde theologie te Amsterdam en was predikant te Wieringen en te Haarlem. Werd in 1954 lid van het H.V. en is daar thans werkzaam als geestelijk raadsman in algemene dienst.

een lezing voor de vara-microfoon van zondag 1 maart 1964

Rede en Religie in het Humanisme

In deze uitgave is er naar gestreefd de verschillende opvattingen die zich binnen het humanisme over deze onderwerpen voordoen, tot hun recht te laten komen.

Formaat 15x23 cm. - Omvang ca. 250 pag.s

Prijs f 9.90

U kunt dit bestellen door overschrijving op giro 30.49.60, t.n.v.

Centraal bureau Humanistisch Verbond
OUDEGRACHT 152 - UTRECHT

of een vrouw die huismoeder is; en die daarnaast belangeloos ter beschikking staat van dit werk. Mannen en vrouwen van levenswijsheid en met belangstelling voor hun medemens. Op het getuigenis van hun omgeving zijn ze aangezocht en na een proeftijd in samenwerking met beroepskrachten, worden ze dan benoemd tot geestelijk raadsman of -raadvrouw.

Een titel, die misverstand kan wekken. Zijn dit beterswerkers, die voorschrijven wat anderen moeten doen; trachten zij iemand te winnen voor een bepaalde richting? Neen; het woord raadsman betekent niet, dat zij van bovenaf een goede raad geven; maar dat u met hen be-raad kunt houden. Men heeft zelf te beslissen, te kiezen, zijn weg te bepalen. De raadsman kan iemand helpen bij de verkenning van het terrein; en tegelijk zal hij leren van degene die zich tot hem wendt, luisteren is zijn eerste taak. Het positieve dat in iemand leeft, aan inzichten en mogelijkheden, in welke geest zal hij zelf die realiseren? Is hier misschien tevens overleg met een gespecialiseerde instantie wenselijk, de raadsman kan daarnaar helpen zoeken; maar het blijft een dienend onderdeel. Want waar het om gaat, in de onoverzichtelijk-

heid van onze wereld, is met elkaar mens te blijven en te worden.

Mens — zijn we dat dan niet vanzelf? — „Ik ben geen mens meer” kan een afgetobde huismoeder zeggen. Dat ook zij haar vrije dagen heeft en haar vakantie — durft zij daarvoor wel te zorgen, en kan ze het? De mannen en vrouwen in het afrikaansè binnenland of in de chinese volksrepubliek — wat bezielt hún dagelijks leven en hoe is onze relatie daartoe? Dat bepaalt mede onze eigen menselijkheid. Nee, vanzelf gaat het niet. Dit nu voorop te stellen, onze strijd om bewust, verantwoordelijk leven, vlakbij en in de wereld — is humanisme. Met „geestelijk” bedoelen we, dat iemand in zulke vragen een eigen keuze, een richting vindt; en waarom zou dat altijd de humanistische zijn? Een geestelijk raadsman is wel bereid zijn eigen inzicht mee te delen, maar de ander laat hij vrij. Hij staat niet boven, maar naast deze; op voet van gelijkheid.

In de meeste gevallen zult u hem aantreffen als vrijwilliger. Er kan geen geld aan de strijdstok blijven hangen, daar van betaling geen sprake is. Wat de raadsman wel nodig heeft, juist als niet-beroepskracht? Voortdurend overleg met vakmensen; een administratief bureau met betrekkingen in heel ons land, in vele delen van de wereld. Er is studie nodig over de mogelijkheden van hulpverlening, over de krachten die in onze samenleving werkzaam zijn, over de mens in zijn vooruitzichten, en zijn eenzaamheid.

Reeds staat dit alles de raadsman ter beschikking; maar hoe wordt het bekostigd? Het zoeken, instrueren en instandhouden van zo'n uitgebreide groep medewerkers vereist arbeid van enkele fulltimers, jaar in jaar uit. En naarmate dan de vrijwillige raadsliden beschikbaar komen in stadswijken en in dorpen, in ziekenhuizen, gevangenissen of arbeiderskampen, zouden zij zonder de ruggesteun van een efficiënte organisatie toch weinig voor de mensen kunnen doen. De outillage is dan niet toereikend. Reeds wordt door financiële beperkingen allerlei nodige uitbreiding van het werk tegengehouden. Om daaraan tegemoet te komen, is een „steunfonds” opgericht. Om twaalf maanden verder te kunnen werken, besteden wij een maand speciale aandacht aan dit fonds. En hoe kan daarvoor beter gepleit worden, ook in deze maand, dan door het werk zelf te laten spreken? Naast de reeds genoemde contacten, zijn regelmatig binnenkomende brieven te vermelden, bijvoorbeeld in deze trant: „Wij wonen in een overwegend kerkelijke streek. De mensen hier hebben hun dominee, hun liederen met

natuurlijk bewaart u de radiolezingen

Om U het bewaren mogelijk en het herlezen van de radiolezingen tot een genoegen te maken, is er een handig verzamelbandje te verkrijgen.

Aan dit linnen bandje, dat voorzien is van een gouden opdruk, zult U veel plezier beleven.

De prijs, die laag gesteld is, bedraagt f 1,95. Gireer het bedrag op postrekening 58, t.n.v. Humanistische Luisterkring het Woord van de Week te Utrecht.

de feestdagen en hun plechtigheid bij een begrafenis. Wij kunnen daar niet in geloven, maar daarom hebben wij, als we de laatste eer bewijzen, toch wel behoefte aan een bezinnend woord? Wij hebben hier ook geen geestverwanten om 's mee van gedachten te wisselen. Zou een van Uw medeleden ons eens kunnen bezoeken?"

Het verrassende is, dat we tot nu toe in zo'n streek ook altijd weer mensen vinden, die contact in deze geest kunnen opnemen; menigmaal blijkt de brieveschrijver zelf een medewerker in de dop te zijn. Steun geven en ontvangen, zijn dit niet twee kanten van één zaak? De teleurgestelde man, wiens vader altijd het lekkerste nam; en de vrouw, die in haar jeugd iets dergelijks ondervond, maar het nu aan haar kinderen beter gunt: Ieder van deze vertegenwoordigt een kijk op de wereld, op de toekomst — maar met welk een verschil! Daartussen staat de dienst voor Geestelijke Verzorging en Praktisch humanisme. attent naar beide kanten. Heb ik teveel beweerd? Zal het u tegenvalen, als u ooit kennis maakt met de geestelijk raadsman of -vrouw in uw woonplaats? Stellig zult u tekorten bij hen opmerken. Zij zijn gewone mensen, daar ging het juist om; daardoor ook staat het tot uw eigen beschikking, of u bij de raadsman verder vraagt, en via het beraad doordringt tot mogelijkheden in u zelf en in de samenleving.

Het begin is gelegen in ieders eigen bestaan; zoals bij de man die dat vieze fonteintje voor negers zag en zich toen afvroeg: Wat heb ik met m'n leven gedaan! Omgekeerd kan zo'n vraag bij iemand opkomen juist als hij veel doet, als hij het druk heeft, te druk: „Waar doe ik het eigenlijk voor, waarheen zijn we met z'n allen op weg?" Daar begint de zorg voor het geestelijke, zoals we ook in andere opzichten het leven voortdurend verzorgen moeten: het haar en de nagels, de fiets of de auto, en onze maatschappelijke positie. En wanneer komen we dan persoonlijk aan de beurt? Dikwijls pas als het vastloopt, nadat we tijdenlang eraan voorbijgeleefd hebben, aan onszelf en aan elkaar. Dan zeker, maar eigenlijk al eerder, is het tijd voor een ogenblik rust. Voor alleen zijn of samenzijn, nu eens even zonder afleiding van radio of T.V. Zomaar mijmerend en pratend over wat je denkt, wat je hoopt of vreest.

Wie dit in eigen omgeving mist, heeft een aanknopingspunt nodig in de gemeenschap; wie het reeds bezit, kan helpen om zo'n adres te vormen. Maar realiseert u zich daarbij dat een geestelijke beweging het zonder overheidssubsidie moet doen? Zij is geheel afhankelijk van giften en regelmatige bijdragen, uit vrijwilligheid. Zonder uw medewerking, ook financieel, kan dit werk niet voortbestaan. Hier volgt het adres: Steunfonds Praktisch Humanisme; Amersfoort giro 6168.
P. N. KRUYSWIJK

voorjaarswind

Lang waait de wind door 't hout eer dat te botten staat,
Door leege takken suist het wintervoorjaarslied,
De boom is ijl en slaat met krampige vingers uit,
Of is een doodsche stille slaper op het veld,
Maar is de harp van wind die laag en hoog
Zijn leven door het bosch jaagt en dan lang
Een zelfde deun kan kiezen waar èn dag èn nacht
Vervuld mee zijn, het is een nieuw lied als
De dwaler 't bosch betreedt, het is hetzelfde dat
Hij achterlaat bij 't heengaan en nog uren hoort
Hij 't in de droom, de oude takken neuriën
't Lied der eentonigheid, — het komen, komen tot
De lente stroomt en zet al 't hout in bloei.

Nine van de Schaaf
uit „Dichters van deze tijd”

GIRO
6168

Stichting Steunfonds
Praktisch Humanisme
te Amersfoort, Curaçolaan 16 c

SENSATIE

Ik ben, anders dan Isaac da Costa, een zoon der lauwe westerstranden. Dat is geen reden tot zelfverheffing al heeft men dat wel eens gemeend. Het is evenmin een reden tot zelfverguizing. Welmenende maar enigszins onevenwichtige humanitaireren die zich tot in het diepst van hun ziel schamen over hetgeen hun soortgenoten aan de zonen van andere, warme, stranden in een nabij en verderaf liggend verleden hebben misdaan en ook nu nog wel misdoen, hebben soms de neiging iedereen goed te vinden als zijn huis maar niet wit is. Het is duidelijk, dat wij op die manier niet opschieten. Rasdiscriminatie is rassendiscriminatie, ook wanneer wij onszelf discrimineren. Deze opmerking heeft met hetgeen verder volgt niets te maken, maar het komt mij voor dat zulke dingen terloops af en toe nog wel eens gezegd mogen worden.

De lauwe westerstranden blijken de laatste tijd nogal eens aan temperatuurschommelingen onderhevig te zijn. In het begin des jaars werd onze aandacht samengetrokken op een televisieuitzending, die verscheidene landgenoten tot kookhitte bracht. Sommigen deden heel erg aangebrand. Priesters en leken verhieven hun stem, spraken woedende of bezwerende woorden, stuurden telegrammen en uitvoerige nota's, schreven ingezonden stukken en er is zelfs een speciale vereniging gesticht.

Aan gesprekstof was in die dagen geen gebrek. Op verjaardagen, kaartavonden en burenvizites en zelfs onder andere televisieuitzendingen werd de befaamde uitzending druk besproken.

Voorals de theologische kant van de zaak had ons aller aandacht, want als de theologie op het tapijt komt ontwaakt ons aller belangstelling. Tenslotte vindt ons zelfstandig volksbestaan zijn oorsprong in levensbeschouwelijke meningsverschillen (en in een innige afkeer van de tiende penning).

Nauwelijks was de opwinding over dit alles een weinig weggeëbd en hadden wij het olympisch kampioenschap schoonrijden voor dames verwerkt, of een nieuwe sensatie besprong ons allen. Er was iemand katholiek geworden.

Nu gebeuren zulke dingen dagelijks. Er zijn protestanten die katholiek worden en katholieken die overgaan naar een of ander protestants kerkgenootschap. Er zijn uitvoerige statistieken van katholieken die non-paschant zijn en het protestantse volksdeel wordt relatief met elke volkstelling kleiner. Onlangs spraken wij zelfs iemand die zei: „Ik ben buitenkerkelijk, maar ik doe er niets meer aan”. Dit laatste acht ik een treffend

voorbeeld van de vloeiendheid der levensbeschouwingen zowel als van de behoefte die men heeft daarvan rekenschap te geven. Ik meen, dat het een der wezenstrekken van het humanisme is, dat het iedereen op zijn eigen wijze laat zaligworden. Het is er niet op uit om bekeerlingen te maken, behalve dan personen als de hierboven aangehaalde buitenkerkelijke.

Ik behoef u niet te vertellen, dat de bekering die ik hier op het oog heb, die van prinses Irene is. Mij persoonlijk liet zij (de bekering) vrij koud. Niet helemaal, want het is iets bijzonders als een lid van de familie van Oranje-Nassau naar het katholieke geloof overgaat, al is ook dat al eerder gebeurd. Als wij even afzien van de kort op de bekering volgende politieke complicaties, geloof ik dat de vrijwel algemene beroering toegeschreven moet worden aan de mythe van het koningsschap. Het zij verre van mij het bestaan van mythen te ontkennen. Ik ben er echter hartgrondig tegen. Ik weet dat zij bestaan en dat zij onmetelijke en onbeheersbare krachten kunnen losmaken. Maar dit feit behoeft mij met de mythen niet te verzoenen.

Ik ben dus ook tegen de mythe van het koningsschap. Niet tegen het actuele koningsschap. Hoewel ik het zie als een restant uit de tijden waarin men, of althans het staatshoofd, meende daar te zijn „bij de gratie Gods”, vind ik het een praktisch zeer bruikbare vorm van afsluiting voor de meest gewenste regeringsvorm. Het jongste verleden heeft ons geleerd, dat republieken generlei garantie geven voor een regime, waaronder wij willen leven en dat de monarchieën er gunstig bij afsteken.

In deze opvatting is het koningsschap een rationele, onmythische instelling geworden. Tevens zijn vorsten en vorstenkinderen tot gewone mensen... .. verheven.

Een van mijn kennissen zei in deze bewogen dagen: „Ik ben republikein en voel dus niets voor de monarchie. Maar daarom behoeven de monarchen en hun kinderen van mij ook niet te vrezen, dat ik hen hinderlijk zal volgen, zal bekluren en betuttelen gelijk de aanhangers van de monarchale mythe dat blijken te doen”.

Enfin, de sensatie is alweer wat gaan liggen. De prinses is inmiddels verloofd en als zij getrouwd is, zal zij geen troonsopvolgster meer zijn. Ook dat is goed, want wij gunnen gaarne ieder het zijne, maar onszelf ook en wij hadden niet de indruk, dat humanisten van de Carlistische beweging veel goeds te verwachten hebben.

H.H.

lezingen voor de radio

- di. 3 mrt. AVRO 16.00 uur: Mevr. D. Heroma-Meilink: „Maatschappelijk werk op humanistische grondslag”.
- zo. 8 mrt. VARA 9.45 uur: G. Stuiveling: „Uit humanistisch oogpunt”.
- zo. 15 mrt. VARA 9.45 uur: J. P. van Praag: „Wereld zonder God”.
- zo. 22 mrt. VARA 9.45 uur: H. Bongers: „Investerings in menselijkheid”.